

ЗОЛОТИЙ РИМСЬКИЙ МЕДАЛЬЙОН З С. ВЕРХІВНІ

Б. Б. Гарбуз

Публікується золотий римський медальйон імператорської доби, знайдений у 1976 р. у с. Верхівні Житомирської обл. Аналіз зображення бранця-варвара дозволяє стверджувати, що медальйон було випущено за імператора Констанція II на честь його перемоги у римсько-сарматській війні наприкінці 50-х років IV ст.

Влітку 1976 р. мешканець м. Миронівки Київської обл. О. Г. Дубина продав Музею історичних коштовностей України золотий римський медальйон, від якого була відтята третина. За словами власника, медальйон потрапив до нього від В. Ф. Шевчука, що мешкав у с. Верхівні Ружинського р-ну Житомирської обл. і знайшов його на своєму городі¹.

У поле зору автора статті ця унікальна річ потрапила наприкінці 80-х років у процесі завершення тотальної систематизації нумізматичної колекції. Навіть без свого відтятого фрагмента цей медальйон важив 68 г. Отже цілий, непошкоджений, екземпляр мав би важити близько 100 г. Знахідка такого великого золотого медальйона на території України — явище вкрай рідкісне. Починаючи від XVII ст. зафіксовано лише 6 подібних знахідок, причому, як

Рис. 1. Лицевий бік медальйона.

Рис. 2. Зворотний бік медальйона.

це з'ясувалося в результаті подальшого дослідження, золотий медальйон з Житомирської обл.— найбільший з-поміж усіх, знайдених на Україні.

Нижче подаємо опис медальйона:

«Л. б. DN CONSTANTIVS. Погруддя імператора в діадемі і плащі праворуч (рис. 1).

З. б. VICTORIA AVGVSТ... Імператор у плащі і військовому обладунку йде праворуч, повернувши голову назад; правою рукою він тягне за волосся полоненого варвара із зв'язаними за спиною руками, лівою рукою тримає на плечі лабарум із зображенням христогограми. Над лівим плечем імператора — Вікторія з пальмовою гілкою, що вінчає його; під рискою — військові обладунки і зброя, ліворуч А. Розміри 44×39 мм, золото 900°, вага 68,05 г² (рис. 2).

З'ясуємо передусім, що таке медальйон як такий. По-перше, саме слово «медальйон» — пізнього походження, в давнину такого поняття не існувало. В нумізматиці медальйонами прийнято називати монети, що виконували меморіально-донативні функції і за своєю масою перевищували, іноді набагато, звичайні грошові одиниці. Медальйонами можна вважати, приміром, унікальну золоту монету царя Бактрії Євкратида (169—159 рр. до н. е.) вагою 20 статерів, присвячену його перемозі над царем Індії Димитрієм, або відомі лише у двох екземплярах декадрахми Олександра Македонського, де зображено його єдиноборство із царем Пором³.

У Римській імперії золоті медальйони відомі з часів Августа. Їх випускали в обмеженій кількості з нагоди тих чи інших знаменних подій. Вони не могли слугувати ходячою монетою і призначались для дарунків як знаки імператорського благовоління. Почасти їх роздавали вищим військовим і цивільним сановникам, але найкрупніші призначались для умилостивлення вождів підступаючих до кордонів імперії варварських племен⁴.

Отже, римські медальйони або як їх називали римляни «MULTIPLA» — це великі і надвеликі монети, що мали відверто пропагандистський характер і найчастіше прославляли діяння та перемоги імператора. Попри їх меморіально-донативні функції, вони ніколи не втрачали зв'язку з грошовим обігом і своєю масою орієнтувалися на певну кількість одиниць обігової монети. Від часів Августа вони завжди дорівнюють певній кількості ауреусів, а пізніше, з початку IV ст., — солідів. До нас дійшло небагато золотих «MULTIPLA», позаяк вони, очевидно, згодом переплавлялися. Імператори запроваджували нові і скасовували старі номінали. Відомий випадок, коли імператор Елагабал наказав для роздачі своєму почту карбувати медальйони вагою у 2, 3, 4, 10 і навіть 100 ауреусів⁵.

Відносно велика кількість золотих медальйонів — кілька десятків — збереглася від синів Константина Великого — Константина II, Константа і Констанція II, причому деякі з них, особливо Констанція II і Константа — чудові екземпляри досить великих розмірів, оправлені в золоті високохудожні облямівки з припасованими до них вушками⁶. Серед таких медальйонів-прикрас можна назвати два золотих екземпляри Констанція II і Валента з колекції Віденського музею вагою відповідно 253,72 і 407,34 г⁷.

На початку V ст. відбувається спад випуску золотих медальйонів. Найпізніший медальйон Західної римської імперії належить Валентиніану III (425—455 рр.)⁸.

Повернемося, однак, до нашого медальйона. Існуючий фрагмент дозволяє визначити діаметр цілого, непошкодженого екземпляра, що становить 55 мм. Площа втраченої частини дорівнює приблизно третині існуючої. Враховуючи, що втрачений фрагмент тонший за центральну частину наявного, він мав би важити 20—23 г, отже, цілий медальйон важив би 88—91 г. За умови, що маса медальйона має бути кратною певному номіналові, а саме соліду, який від 312 р. важив 4,55 г, визначаємо, що наш медальйон мав би дорівнювати 19—20 солідам.

Наш медальйон випущено від імені Констанція. Історія Західної римської імперії знає чотирьох правителів з ім'ям Констанцій. Список літератури про медальйони імператорської епохи досить малий. Автор скористався восьми-томним каталогом монет римської імперії А. Коена. Екземпляр, подібний до нашого з іменем Констанцій, у А. Коена відсутній. Це утруднює атрибуцію, проте дає нам підстави стверджувати, що досі цей випуск був не відомий нумізматиці і, отже, ми маємо справу з унікалом.

Історична довідка, подана А. Коеном перед переліком монет спадкоємців Константина Великого, полегшує ідентифікацію монет з ім'ям «Констанцій» з тим чи іншим правителем. З довідки випливає, що: 1) титул «Август» належав лише Констанцію II (337—361 рр.) і Констанцію III (421 р.); 2) знаки монетних дворів *COM. COMOB. RV* з'являються на монетах пізніше правління Констанція II і характерні для монет Констанція III.⁹

На нашому медальйоні є легенда *VICTORIA AVGVST* (I) і навпаки, відсутні знаки зазначених монетних дворів. Отже, цей медальйон було випущено за Констанція II. До того ж, попри увесь схематизм портретів на медальйонах, Констанцій на нашому екземплярі досить чітко ідентифікується саме з Констанцієм II.

Монети Констанція II з титулом «Цезар» карбувалися впродовж 323—337 рр. Від 337 р., по смерті свого батька Константина Великого, Констанцій II стає Августом, і з цим титулом його медальйони карбувалися у 337—361 рр.¹⁰ Отже подію, якій присвячено випуск медальйона, треба шукати між 337—361 рр.

IV ст. — час поступової і невпинної руйнації Римської імперії, зумовленої як внутрішніми, так і зовнішніми чинниками, зокрема — натиском варварських племен. Імперію роздирали внутрішні чвари. Ще зовсім недавно гнане і упосліджене християнство поступово набирало моці і перетворювалось на панівну, державну релігію, в якій правителі вбачали силу, здатну консолідувати різноплеменну імперію. Про християнські уподобання Констанція II свідчить лабарум на його лівому плечі, де зображено христогораму (рис. 3).

Упродовж усього царювання Констанція II на Сході точилася досить не-

вдала війна з Персією. 351 р. Констанцій залишає Схід, аби покарати імператора Магненція, котрий, вбивши його брата Константа, заволодів Заходом, тобто Галлією, Британією та Іспанією. Кривава перемога при Мурзі у 351 р. і смерть Магненція у 353 р. зробили Констанція володарем усєї Римської імперії — від Заходу до Сходу. Згодом Констанцій наполегливо переслідував свого кузена Юлія, котрий, починаючи від 355 р., успішно правив Галлією. Це спричинило нову внутрішню війну. Імператор знову рушив з військом від перського кордону, але невдовзі помер у дорозі.

Констанцій воював не лише з персами. Імперії дедалі важче було стримувати натиск варварів. У 357—358 рр. Констанцію II випало боронити кордони імперії від навали сарматських племен. За свідченням істориків, перша хвиля сарматських вторгнень за царювання Констанція II датується 353—355 рр. Призвідниками боротьби були сармати, згодом до них приєдналися дружні їм племена квадів. У 357—358 рр. вибухнула велика кровопролитна війна. Під ударами сарматів і квадів опинились римські провінції Паннонія і Верхня Мезія¹¹.

Амміан Марцеллін досить докладно описує ці події. У травні 357 р. на чолі великого війська проти сарматів виступив сам Констанцій¹². Боротьба розгорнулася на протязі майже всєї середньої течії Дунаю на 750—780 км. Армія римлян базувалася в районі міста Сірмія у Нижній Паннонії, де перебував і сам імператор. Витративши майже рік на відбиття набігів ворога, римляни навесні 358 р. переносять воєнні дії на його територію. Спочатку вони перемогли сарматів між Дунаєм і Тисою, а потім рушили на квадів. Примусивши до миру основне ядро сарматів і квадів, римляни повернули на лімігонтів, ще одне бунтівне сарматське плем'я, і також завдали їм поразки¹³. Врешті-решт сармати були переможені і стали васалами Риму.

Після перемоги над лімігантами римська армія восени 358 р. з тріумфом повернулася до Паннонії¹⁴. З приводу цих подій Констанцій II поставив тріумфальну арку в Паннонії з переліком своїх звитяг і виголосив, за свідченням історика, промову, в якій вихваляв перемогу римського війська і свою власну роль в ній. За цю перемогу Констанцій II вдруге отримав титул Сарматського, яким він вельми пишався¹⁵.

Очевидно, така перемога мала бути відзначена випуском великої пам'ятної монети-медальйона. Мабуть, його було виготовлено по «гарячих слідах» подій — взимку 358 р.

Рис. 3. Христорограма з лабарума на зворотному боці.

Рис. 4. Зображення бранця на зворотному боці медальйона.

Визначення цього випуску, як «сарматського», незаперечно впливає з аналізу зображення бранця на зворотному боці медальйона (рис. 4).

Зображення подано в реалістичній манері, всі деталі чітко пророблені. Одяг на бранцеві явно не римський: довгі штани і довга, підперезана поясом, сорочка-каптан з трикутними розрізами. Взутий він у м'які короткі чоботи, зав'язані на щиколотці тасьмою. Такий одяг можна побачити на багатьох предметах скіфської доби. Саме так одягнені скіфи — у довгі штани і довгу підперезану сорочку навипуск з трикутними розрізами — на таких речах, як гребінь, горит і чаша з кургану Солоха, амфора з Чортomlaка, чаша з Гайманової могили, гривня і келих з Куль-Оби. Такими зображені вони і на численних золотих платівках.

Отже, полоненого варвара можна прийняти за скіфа. Але на цей час — середина IV ст. н. е. — скіфи як етнос уже зійшли з історичної арени. Одяг на кшталт скіфського носили й інші племена, що межували у II—IV ст. з територією Римської імперії. Це могли бути, приміром, гето-даки. Зображення гладіаторів у характерній варварській сорочці-каптані з розрізами можна побачити на диптиху із слонової кістки V ст. з колекції Ермітажу¹⁶. Подібні зображення наявні і на рельєфах колони Траяна і пам'ятника в Адамкліссі¹⁷. На всіх них бачимо варварів у довгих, з характерними зборками, штаних, таких самих, як на нашому бранцеві. Серед переможених Траяном у дакійській війні племен історики називають, крім інших, і роксоланів. Роксолани — одне з племен сарматської етнічної спільності, до якої входили також язиги, аорси, алани, сіраки.

Роксолани вже у I ст. н. е. досягають кордонів Мезії і вступають у контакт з Римом. Дослідники стверджують, що сарматський одяг вельми схожий на скіфський¹⁸. Сармати носили штани двох типів. Перший — штани, які щільно облягали ноги. Другий — «широкі штани», «просторі штани» — згадується в Овідія, котрий називає їх перськими. Населення, вдягнене у такі штани, Овідій іменує узагальнено «скіфами», розуміючи під ними сарматів, гетів і бессів¹⁹. Загалом, «довгі штани», «сарматські штани», в які вдягнений наш варвар, стали в античній літературі мовби символом сарматів.

Чоловіки взувалися у м'які короткі шкіряні чоботи, що зав'язувалися на щиколотках шкіряною тасьмою (приміром, у них взутий сарматський вояк римської епохи на срібному ритоні з Кубанської обл.²⁰). Саме такі ми і бачимо на ногах бранця.

Отже, за всіма прикметами, зафіксованими на тогочасних зображеннях і у свідченнях античних авторів, варвар на нашому медальйоні — це сармат. Придунайські сармати, що у I—IV ст. населяли територію теперішніх Румунії та Угорщини, постійно ворогували з Римом. Так, у 166—188 рр. в союзі з квадами, маркоманами та іншими племенами сармати брали участь у так званій Маркоманській війні. Зафіксовано, що у 270 р. сармати, гето-дакійці і готи протистояли Риму у середній та нижній течії Дунаю. Триумфальна перемога Констанція II над сарматами у 358 р., якій присвячено наш медальйон, не поставила крапку у цій боротьбі. Вже взимку наступного року біля м. Аквінкума на Дунаї Констанцій ледве не став жертвою раптового нападу юрби сарматів, котрі переправилися через Дунай нібито на мирні переговори з імператором²¹. У 360 р. сармати і квади знову напали на придунайські провінції. Лише поступово хвиля їх нападів пішла на спад, щоби знову піднятися у 370 р.

Ми вже зауважували вище, що в каталозі монет Римської імперії А. Коена наш випуск відсутній, і, отже, тоді він був не відомий. Дуже близький до нашого екземпляра в цьому каталозі один медальйон Константа I (320—350 рр.), брата Констанція II²². Він трохи менший за наш, його діаметр — 47 мм. На лицевому боці також маємо погруддя імператора праворуч, але тут він тримає в лівій руці сферу, увінчану Вікторією. Знайому сцену бачимо на зворотному боці. Констант у військовому обладунку, в шоломі з гребенем із кінського волосся, озброєний списом і щитом, іде праворуч, повернувши голову назад; правою рукою він тягне за волосся полоненого варвара із зв'язаними за спиною руками; перед імператором стоїть навколішки жінка з благоголющо піднятими руками; під рискою — військовий обладунок і зброя, по

краях літери А і Q, себто AQUILEIA — Аквілея, місце виготовлення медальйона.

Отже, маємо аналогічний сюжет. Але тут увесь образ і одяг варвара інакші, не сарматські. Імовірно, випуск цього медальйона присвячено перемозі Константа I над франками. Типова легенда на зворотному боці цього медальйона — VICTORIA AVGVSTI NOSTRI — дозволяє нам відновити втрачену частину на нашому екземплярі, а саме — ...I NOSTRI. Так само верхня частина літери А, яку можна розгледіти на нашому екземплярі під ризкою зліва, дозволяє припустити, що він також був виготовлений в Аквілеї. За часів Констанція II монету карбували в 12 містах, назви трьох з-поміж яких починаються на А — ALEXANDRIA, ANTIOCHIA, AQUILEIA. Саме Аквілея розташована найближче до Паннонії — на північному узбережжі Трієстської затоки.

Як часто знаходили золоті медальйони на території України і як вони сюди потрапляли? Більшість знахідок крупних медальйонів походить з Угорщини та Румунії, місьць, де жили і звідки надто напірало на східну частину Римської імперії варварські племена. Якщо не могли відбити їх військовою силою, доводилося вдаватися до інших засобів, приміром: багатих дарунків, надання гучних титулів і т. ін.; іноді їх запрошували до себе на службу. Угорський вчений Д. Ласло вважає золоті медальйони з найбагатших скарбів на території Польщі, Угорщини і Румунії дарунками, отриманими прикордонними варварськими князями від римських імператорів, які слугували символами влади, підтверженої самим імператором²³.

Із сказаного випливає, що золоті медальйони можуть зустрічатися в місцевостях, де тоді мешкали або проходили дотичні до Римської імперії варварські племена, а також і на сусідніх територіях, зокрема на Україні, куди вони могли потрапляти в результаті торговельних зносин, адже медальйони являли собою вагомій кількості золота. Як вважає В. В. Кропоткін, є певні підстави припустити, що більшість скарбів IV ст. було закопано за часів вторгнення гунів у Східну Європу, близько 375 р. або в наступні десятиліття, у період гунського панування²⁴.

Наведемо всі відомі нам знахідки золотих медальйонів на території України:

1) 1610 р. біля с. Ласків Володимирського повіту Волинського воєводства було знайдено скарб срібних прикрас разом із золотими медальйонами. На основі документальних даних визначено, що в скарбі було сім римських золотих медальйонів IV ст., чотири з яких мали номінал у 9 солідів, два — у 6 солідів і один — 3 соліди²⁵.

2) 1898 р. на хорах Успенського собору Києво-Печерської Лаври знайшли величезну монастирську казну, що складалася переважно із золотих і срібних західноєвропейських монет і важила 18 пудів. На жаль, цей скарб не залишився на Україні, а був забраний до Ермітажу у Санкт-Петербурзі. Серед іншого, в скарбі був і золотий медальйон Констанція II масою приблизно 42 г. Він зберігається в Ермітажі і понині²⁶.

3) В. Шугаєвський, що завідував у 30-і рр. сектором нумізматики в Лаврському заповіднику, описує медальйон Константа I (згодом, ще один із Лаврського скарбу 1898 р.), що мав діаметр 46—47 мм. Це вже знайомий нам, описаний у А. Коена випуск, присвячений перемозі Константа над варварами. За даними В. Шугаєвського, цей медальйон у 1900—1910 рр. був у Києві, пізніше потрапив до московського колекціонера Т. Прове, а згодом, імовірно, був проданий у Відні на аукціоні фірми братів Еггер²⁷.

4) В Ермітажі зберігається також золотий медальйон Константина Великого, діаметр — 48 мм, маса разом з вушком — 43,86 г. Звістка про надходження в Ермітаж цього екземпляра з'явилась із запізненням десь років на 14—15, позаяк в публікації йдеться про знахідку медальйона в роки першої світової війни. Медальйон Константина, як зазначено в публікації, було «знайдено при ритті шанців на південно-західному фронті»²⁸. Можна припустити, що цей медальйон знайдено або в Румунії, або — і це вельми ймовірно — на заході України, там, де велися бої.

5) У червні 1928 р. під час земляних робіт на залізниці Ковель-Луцьк на території станції Борочиче (або — Борочице) Горохівського округу на Волині

знайдено скарб — римські денарії I—III ст. і великий золотий медальйон імператора Йовіана (363—364 рр.). Медальйон являє собою чудовий екземпляр у високохудожній облямівці, оздоблений філігранню та зерню. Денарії надійшли до Львівського музею, а золота прикраса зберігається в Археологічному музеї у Варшаві²⁹.

б) 1927 р. біля с. Брани Берестечківського р-ну Волинської обл. при будівництві залізниці Луцьк-Стоянов знайдено срібні римські монети і 2 золотих медальйони Траяна³⁰.

Вищенаведені дані дозволяють стверджувати, що знайдений у с. Верхівні на Житомирщині золотий медальйон Констанція II є унікальним екземпляром, який належав до досі не відомого нумізматиці випуску. За своєю номінальною масою — близько 90 г — це найбільший золотий римський медальйон з-поміж усіх, знайдених на території сучасної України. Медальйон, присвячений римсько-сарматській війні 357—358 рр., документально підтверджує інформацію Амміана Марцелліна про цю подію. Наявність його на території України — важливе свідчення про зв'язки східнослов'янських земель з порубіжними Риму варварськими племенами у IV ст. н. е.

Окремо треба сказати про зображення бранця на медальйоні. Ідентифіковані зображення сарматів на речах II—III ст. н. е. взагалі досить рідкісні, а для IV ст. таке точно датоване і детально відтворене зображення можна вважати унікальним.

Примітки

¹ Акт прийому від 21.06.1976, МІК України

² Книга вступу МІК України, № 1090; Інв. книга золота МІК України, № 1345.

³ Зограф А. Н. Античные монеты // МИА.— М.,—Л., 1951.— №16.— С.103.

⁴ Там же.— С.103.

⁵ Шерцль Р. Римское монетное дело.— Х., 1893,— С.89.

⁶ Там же.— С. 96—97.

⁷ Там же.— С. 90; *Gohen H. Description historique des monnaies frappées sous l'Empire Romain*, Londres, 1880—1892.— Т. VII.— С.453; Т. VIII.— С. 104.

⁸ Шерцль Р. Указ. соч.— С. 97.

⁹ *Cohen H. Op. cit.*— Т.VII.— С. 437—438.

¹⁰ Там же.— С. 438.

¹¹ *Ann. Marc.*, XVII, 12, 13.

¹² Там же. XVII, 12.

¹³ Там же. XVII, 13.

¹⁴ Там же.

¹⁵ Там же.

¹⁶ *История Византии*.— М., 1967.— Т. 1.— С. 139.

¹⁷ *Кругликова И. Д.* Дакия в эпоху римской оккупации.— М., 1955.— Рис. 13, 28, 31.

¹⁸ *Смирнов К. Ф.* Сарматы на Илеке.— М., 1975.— С. 165.

¹⁹ *Ovid. Tristia*, III, 10, 19; IV, 6, 47; V, 7, 49.

²⁰ *Толстой И., Кондаков Н.* Русские древности в памятниках искусства.— СПб., 1889.— Вып. 2.— С. 62, 63.— Рис. 42.

²¹ *Ann. Marc.*, XXI, 11.

²² *Cohen H. Op. cit.*— Т.VII.— С. 425, № 133.

²³ *Laszlo Gy.* The significance of the Hun goldenbow (Contribution to the structure of the Hun Nomad Empire) // *Acta Archaeologica Academiae scientiarum Hungaricae*.— Budapest, 1951.— Т. 1.— F. 1—2.—С. 101—102.

²⁴ *Кропоткин В. В.* Лукашевский клад бронзовых римских монет IV в. // *Нумизматика и эпиграфика*.— М., 1960.— С. 215.

²⁵ *Де-Витте Е. И.* Археологическая находка в с. Ласкове Владимирско-Волинского уезда в 1610 г. // *Чтение в обществе Нестора-летописца*.— К., 1900.— Вып. 2.— С. 95; *Тиханова М. А.* Ласковский клад // *СА*.— 1960.— № 1.— С. 196—204; *Кропоткин В. В.* Клады римских монет на территории СССР.— М., 1961.— С. 52, № 331.

²⁶ *Брабич В. М.* Уникальный золотой Констанция II и свидетельство Аммиана Марцеллина // *Нумизматика в Эрмитаже*.— Л., 1987.— С. 24—26; *Кропоткин В. В.* Указ. соч.— С. 59, № 473.

²⁷ Шугаевский В. А. Клад римских золотых медальонов и серебряных бытовых предметов эпохи «переселения народов», найденный на Воляни в 1610 г. (Рукопис 1936 р. в архіві ІА АН України, ф. 2, — № 147. — С. 46—50); Кротошкин В. В. Указ. соч. — С. 59; № 474.

²⁸ Придик Е. М. Неизданный золотой медальон Константина Великого в Государственном Эрмитаже // Доклады АН СССР. — 1930. — № 1. — С. 11—17; Кротошкин В. В. Указ. соч. — С. 52, № 324.

²⁹ Тиханова М. А. Борочницкий клад // СА. — 1956. — № XXV. — С. 301—317; Брайчевский М. Ю. Римська монета на території УРСР. — К., 1959. — С. 124, № 67; Шугаевский В. А. Указ. соч. — С. 53; Кротошкин В. В. Указ. соч. — С. 52, № 317.

³⁰ Брайчевский М. Ю. Вказ. праця. — С. 124, № 69; Кротошкин В. В. Указ. соч. — С. 52, № 318.

Б. Б. Гарбуз

ЗОЛОТОЙ РИМСКИЙ МЕДАЛЬОН ИЗ с. ВЕРХОВНИ

В статье исследуется золотой римский медальон императорской эпохи из коллекции Музея исторических драгоценностей Украины, найденный в 1976 г. в с. Верховня Житомирской обл. Проанализировав изображение пленного варвара на оборотной стороне медальона, автор делает вывод о том, что на нем изображен сармат. Это обстоятельство и сведения, содержащиеся в «Деяниях» Аммиана Марцеллина, позволяют автору идентифицировать имя «Констанций» на медальоне с Констанцием II, который в 357—358 гг. вел ожесточенную войну с племенами сарматской общности в среднем течении Дуная. Таким образом доказывается, что выпуск большой памятной монеты-медальона посвящен победе римлян над сарматами в 358 г. Анализ всех известных находок золотых римских медальонов на территории Украины дает автору основание утверждать, что экземпляр из с. Верховни наибольший из до сих пор найденных на этой территории.

В. В. Garbuz

A GOLDEN ROMAN MEDALLION FROM VILLAGE VERKHOVNYA

A golden Roman medallion of the Emperor epoch (from collection of the Museum of historical treasures of Ukraine) which was found in vil. Verkhovnya (Zhitomir Region) in 1976 is studied in the paper. Having analyzed an image of the captive Barbarian on the back side of the medallion, the author concludes that the medallion presents an image of a Sarmatian. This circumstance and information contained in «Deeds» by Ammianus Marcellinus have permitted the author to identify name «Constancium» on the medallion with Conctancium the Second who waged a desperate war with the tribes of the Sarmatian community in the mid flow of the Danube. So, it is proved that an issue of the great memorable coin-medallion is devoted to the victory of Romans over Sarmatians in 358. An analysis of all the known findings of golden Roman medallions in the Ukrainian territory gives the author grounds to assert that the medallion from vil. Verkhovnya is the largest one among those found in this territory till recently.

Одержано 27.05.1992